

слідчої діяльності і їх суб'єктів, профілактики правопорушень серед неповнолітніх, професійного становлення особистості працівника ОВС, підготовки медіаторів. На базі Одеського державного університету внутрішніх справ, який є основним осередком Південноукраїнської наукової школи, відкрита докторантура, функціонує спеціалізована Вчена рада щодо присудження наукового ступеня кандидата та доктора наук зі спеціальності „юридична психологія”.

Одним з важливих показників діяльності наукових шкіл є проведення наукових конференцій на міжнародному та загальнонаціональному рівні. За час незалежності України у Києві, Львові, Харкові, Донецьку, Одесі і Чернівцях проведено близько 30 науково-практичних конференцій з актуальних проблем сучасної юридичної психології.

Меленко С.Г.,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії та історії держави і права, завідувач кафедру міжнародного права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

РОЛЬ ДАВНЬОГРЕЦЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА В ПРОЦЕСІ «ПРИМИРЕННЯ» СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКОЇ ТА ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЙНИХ ПЛАТФОРМ

Зародившись ще в межах мілетської філософської школи давньогрецька філософія права пройшла досить складний еволюційний шлях, відігравши ключову роль не лише у процесі становлення європейського права як загально-соціального, антропологічно-аксіологічного феномену, але й визначила напрямок еволюції людської цивілізації у цілому.

Загалом з моменту власного формування давньогрецька філософія права розвивалася у межах, так би мовити, єдиної цивілізаційної платформи, продукуючи різноманітні, досить часто навіть дещо суперечливі, але усе ж таки споріднені ідеї формування та розвитку права та держави ідеального типу, виходячи із аксіологічно-світоглядних позицій того чи іншого автора концепції. Але слід зауважити, що формуючись та еволюціонує в єдиному цивілізаційно-аксіологічному руслі, зазначені концепції не позбувалися онтологічних зв'язків, які існували між ними, у наслідок чого не набували відверто антагоністичного характеру. Зазначений стан речей зберігав власну

дієвість навіть після римського завоювання грецьких земель, у наслідок чого давньогрецька філософія у цілому та філософія права зокрема лише отримали черговий потужний еволюційний поштовх, адже завдяки тому, що римський соціум перебуваючи на дещо нижчому рівні цивілізаційного розвитку аніж давньогрецький, не лише не володів тим обсягом розроблених філософсько-світоглядних, релігійних, культурних, технічних, технологічних, філософсько-правових та ін. еволюційних здобутків, але й перебираючи та відверто компілюючи їх із «давньогрецької цивілізаційної скарбниці», відіграв роль поширювача давньогрецької ідеології, у широкому змісті зазначеного поняття, на колосальних за розмірами європейських і не тільки теренах, що перебували під владою Риму.

Поступ давньогрецької філософсько-правової думки також не припинився та не «збавив» власних еволюційних обертів і після набуття християнством ознак державної релігії в Римській імперії. Більше того, нова релігія також увібрала до власного аксіологічного наповнення деякі ідеологеми, сформульовані свого часу давньогрецькими мислителями. У свою чергу й у змісті новітніх філософських ідей починає досить яскраво відслідковуватися вплив християнської ідеології, зокрема соціально-аксіологічних постулатів християнської етики.

Але зазначена «ідилія» була порушена завдяки впливові безпосередніх державно-ідеологічних обставин, які носили особистісний, а не об'єктивно-необхідний характер. Мова йде про розпад Римської імперії на Західну і Східну частини у 395 році після смерті імператора Феодосія I. Але й після так званого поділу Східна та Західна частини Римської імперії продовжували функціонувати у рамках єдиної державно-правової платформи, прикладом чого може слугувати створення та впровадження *Corpus juris civilis* який хоча й було складено візантійським імператором Юстиніаном Великим, але юридичної сили набув на теренах як Східного так і Західного Риму.

З часом розрив між Західною та Східною частинами Римської імперії набував усе глобальніших масштабів, що у підсумку призвело до мінімізації контактів державно-правового гатунку між класичним Римом та Візантією. Внаслідок відсутності між указаними частинами колись єдиної Римської імперії кореляційних зв'язків відбулося зміщення державно-ідеологічної та правової складової у Західній частині Римської імперії у бік арістотелізму, а у Візантії – у бік платонізму. З даного моменту філософсько-ідеологічна складова державно-правової концепції Східного та Західного Риму почали розвиватися хоча й паралельно, але у різних аксіологічних вимірах, що з часом призвело до процесів розвитку

антагоністичних проявів між Західною та Східною державно-ідеологічними концепціями.

Зазначене протистояння не припинилося навіть після зникнення Західної та Східної Римських імперій, а набуло нових форм прояву, що призвело до ще більшої ідеологічної диференціації, в державних утвореннях, які виникли на територіях, що належали Римові, або ж тих країнах, які оголосили себе спадкоємцями, зокрема східно-римської державної ідеології. Так провідниками західно-римської державно-правової ідеології стали переважно країни Західної, Центральної та частково Східної Європи, а також держави, які утворилися на теренах колишніх колоніальних володінь, що їм свого часу належали. Вкажемо на те, що до складу деяких зазначених державних утворень, які знаходилися на Європейському континенті входили й західноукраїнські землі, завдяки чому частина територій та населення України опинилися під впливом західноєвропейського цивілізаційного вектору. Водночас досить значна частина українських земель опинилася у складі Російської імперії, яка оголосила себе «Третім Римом», тобто спадкоємицею візантійської державно-правової ідеології.

Не зайвим буде вказати на те, що серед причин початку Першої світової війни не останню роль відіграло державно-ідеологічне та релігійне протистояння між Російською імперією (наступницею Візантії) та країнами Західної Європи (провідниками західно-римської ідеології та релігії). Тобто під час Першої світової війни ідеологічно-релігійне протистояння між «Заходом» та «Сходом» набуло безпосередньо-силового, військового виразу.

На основі зазначеного, на перший погляд, можна прийти висновку про неможливість припинення процесів ідеологічно-державного та релігійного протистояння між послідовниками західноєвропейського та східноєвропейського еволюційних векторів, але, на наше глибоке переконання, це не так. Зокрема в часи Другої світової війни з появою новітньої світової загрози у формі націонал-соціалізму та фашизму, можна спостерігати феномен об'єднання представників західно-римської та східно-римської ідеології перед обличчям цієї спільної загрози. На наш погляд зазначене об'єднання відбулося завдяки існуванню спільних світоглядно-аксіологічних основ, що за певних обставин набули об'єктивно-необхідного виразу, на яких, свого часу, було сформовано як західно- так і східноєвропейську ідеологію, та які виявилися спільними як для Західної так і для Східної Римської імперії, формуючи загальнолюдські аксіологічні поняття права, справедливості, закону, рівності. Можна з упевненістю стверджувати, що такою спільно-

аксіологічною та безпосередньо консолідуючою основою виступила давньогрецька філософія права.

Виходячи із зазначеного можна стверджувати, що ідеологічні принципи, які носять антагоністичний характер та притаманні як західноєвропейській так і східноєвропейській чи євразійській цивілізаційним платформам носять похідний, набутий характер, які під впливом об'єктивно-цивілізаційних факторів просто приречені втратити властиву їм на сьогодні актуальність, у наслідок чого зникнуть об'єктивні причини ідеологічного антагонізму, не сприйняття між Заходом та Сходом, у результаті чого з'являться об'єктивні причини усунення протиріч між ними та вироблення спільно-ідеологічної основи, яка буде задовольняти як прагнення одних так й інших. І цим консолідуючим фактором безпосередньо виступає саме давньогрецька філософія права загалом та вчення Сократа зокрема.

Михайленко Р.В.,

кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософії права та
юридичної логіки НАВС

ОНТОЛОГІЯ ПРАВА

В широкому розумінні онтологією називають вчення про буття як таке, тобто про існування, про суще взагалі. Правова онтологія – вчення про буття права у суспільстві, функціонування правових феноменів у безперервній динаміці явищ, з яких складається правова реальність.

Правову реальність можна трактувати як спосіб організації та інтеграції правових аспектів соціального життя людини. Історія свідчить, що філософське осмислення правової реальності почалося з розмежування права на природне та позитивне. Саме їхня суперечлива, діалектична єдність і становить загальну структуру правової реальності.

Природне право – дійсне, живе право, яке функціонує в реальному житті. Природне право володіє завжди універсальною нормативністю.

Позитивне право – продукт нормотворчості, що відповідає інтересам конкретної держави. Норми позитивного права адаптовані до реальних потреб конкретних інституцій.

Саме розмежування права на природне та позитивне зорієнтоване на пошук підвалин права у природному житті людей.

Гегель проводить онтологізацію логіки. Однією з його основних праць є «Наука логіки» в якій автор говорить, що філософія має зробити своїм предметом дослідження саме мислення. Таким чином і відбувається